

VERHALEN UIT EEN VER VERLEDEN: HET VERHAAL VAN STEF, EEN KOERIER IN OORLOGSTIJD

Door Marijke van Ittersum

Het is ontzettend koud. Een felle wind zit al een week in het oosten, het vriest en er ligt sneeuw. Ik moet opschieten, denkt Stef, het is al spertijd en dan kom ik liever geen Duitsers tegen. Stef zit op de fiets en dat zit hem ook helemaal niet lekker. Iedereen weet dat de bezetter alle fietsen direct in beslag neemt, nu de oorlog voor de nazi's verloren lijkt. Stef is op de terugweg van Zoetermeer naar Gouda en hoewel hij zoveel mogelijk kleine weggetjes genomen heeft, moet hij het laatste stukje over de Winterdijk en dan door het Van Bergen IJzendoornpark naar het bruidsbruggetje.

Voor Stef was het allemaal begonnen na het tweede bombardement op het station op 26 november. Een afzwaaijer van de geallieerden had het St. Jozef Paviljoen geraakt en er waren zestien burgerdoden geweest, waaronder zijn zus Johanneke, die verpleegster was. Ik neem haar koerierswerk over, had Stef tegen zijn moeder gezegd en je kunt me niet tegenhouden. Ach, hij had de angst van zijn moeder ook wel begrepen, hij was nog maar 17 jaar en zijn vader die aan het spoor gewerkt had, was drie maanden geleden ondergedoken. Sinds de staking van de NS.

Het bericht van de staking was als een lopend vuurtje heel Nederland rondgegaan. 'De kinderen van Versteeg moeten allen onder de wol.' Dat was het bericht dat Radio Oranje vanuit Londen uitgezonden had op 17 september. En door zijn vader wist Stef dat Versteeg de schuilnaam was van Willem Hupkes, de directeur van de NS. En 'zijn kinderen' waren natuurlijk alle werknemers bij de NS. Wat hadden de Duitsers lelijk op hun neus gekeken! 30.000 man die het werk neerlegden: ze deden niks meer voor de bezetter. Wel jammer dat het Duitse leger de

treinen binnen een paar weken weer aan het rijden had gekregen. En het was ook een heel gedoe geweest om de bijna 300 mannen in Gouda die bij de NS werkten te laten onderduiken.

Gelukkig was het NSF er geweest, het Nationaal Steunfonds. Hartstikke illegaal natuurlijk, maar zo kon de staking wel gefinancierd worden en hoefden ze niet te verhongeren. En er was ook geld voor al die onderduikers geweest. Dat had de 'Olieman' geregeld, de baas van het NSF. Maar het geld moest elke keer uit Den Haag komen en dat werd steeds moeilijker. Brandstof was er al lang niet meer, het ging allemaal per fiets. De bankbiljetten brandden bijna op zijn rug in de onopvallende plunjezak die Stef over zijn schouder gegooid had. 'Als je gepakt wordt, kun je niemand verraden,' was hem gezegd, 'er zijn steeds andere koeriers.' En dat was ook zo. Het meisje dat hem de knapzak gaf in Zoetermeer had hij nog nooit eerder gezien. Hij moest het geld afgeven in het park aan een man met rode sjaal. 'Heb je iets voor de kinderen' was de code.

Stef was er bijna, hij reed van de Winterdijk het park in naar het station. 'Halt,' klonk het ineens luid. Hij stopte direct en bevroor. Daar stonden ze. Drie mannen in Duits uniform, twee met een fiets en eentje zonder. Stef had ze niet gezien in het donker. 'Ausweis'. Nu komt het erop aan, dacht Stef. Hij pakte zijn sonderausweiss, waarop stond dat hij bij de Luchtbeschermingsdienst werkte.

Vervalst natuurlijk. Maar het zag er heel echt uit, met een stempel van een adelaar en het hakenkruis. Ze wilden ook nog zijn persoonsbewijs zien. Stef hield zijn adem in.

De soldaat zonder fiets pakte de fiets van Stef beet. 'Aufmachen', zei hij en wees naar de knapzak die Stef op zijn rug had hangen. 'Dat zijn mijn boterhammen,' zei Stef. Daar moesten de mannen om lachen, alle drie. 'Ach zo'n mager joch, laat hem gaan,' zei er een en Stef bedankte hem beleefd. De drie stapten op de fiets en waren in een minuut verdwenen. Op mijn fiets, dacht Stef nog. Hij stond bevend in de sneeuw. Er kwam een schimmige figuur met een rode sjaal van het bruggetje af. 'Heb je iets voor de kinderen', vroeg hij. 'Met de groeten van de Olieman', antwoordde Stef en gaf hem de knapzak. 'En nou gauw naar huis, jong,' zei de sjaalman, 'dat scheelde niet veel'. Stef liep door de sneeuw naar het huisje achter De Blauwe Haan waar hij met zijn moeder woonde. Erg opgelucht, dat hij er zo goed vanaf gekomen was.

